

DIRECTORA
ESTHER VERA

DIRECTOR FUNDADOR
CARLES CAPDEVILA

DIRECTOR ADJUNT
IGNASI ARAGAY

SUBDIRECTORS
DAVID MIRÓ,
CATALINA SERRA,
JORDI CORTADA,
SÍLVIA BARROSO,
GEORGINA FERRI

DIRECTORA D'ART
CRISTINA CORDOBA

EDICIÓ PAPER
ROSA RODON
EDICIÓ DIGITAL
FRANCINA BOSCH
POLÍTICA
MAIOL ROGER
INTERNACIONAL
MÓNICA BERNABÉ

ECONOMIA
ÀLEX FONT
SOCIETAT
ELENA FREIXA
DEBAT
TONI GÜELL
CULTURA
LAURA SERRA

MÈDIA
ÀLEX GUTIÉRREZ
ESPORTS
TONI PADILLA
DELEGACIÓ A MADRID
DANI SÁNCHEZ UGART
LLENGUA
ALBERT PLA
FOTOGRAFIA
XAVIER BERTRAL

EDICIÓ DE PREMSA PERIÒDICA ARA, SL

PRESIDENT
FERRAN RODÉS
CONSELLER DELEGAT
SALVADOR GARCIA RUIZ
DIRECTOR FINANCER
XAVIER LINARES
DIRECTORA DE MÀRQUETING
MARIA LLAMBÍ
DIRECTOR COMERCIAL
SERGI GERMÁN
DIRECTOR DE NEGOCI
ORIOI CANALS
DIRECTOR DE TECNOLOGIA
MARC CAMPRODON

C/ DIPUTACIÓ, 119
08015 BARCELONA.
TELÈFON: 93 202 95 95.
ATENCIÓ AL SUBSCRIPTOR:
93 275 11 10
subscriptions@ara.cat

TEXT LEGAL
Edició de premsa periòdica ARA es reserva tots els drets sobre el contingut del diari ARA, els suplementos i qualsevol producte de venda conjunta, sense que es puguin reproduir ni transmetre a altres mitjans de comunicació, totalment o parcialment, sense prèvia autorització escrita.

Diffusió controlada per l'OJD

EL DIARI D'AHIR

Fe d'errades: L'ARA agraeix als lectors que ens facin arribar els errors que detectin en el contingut dels articles. Un cop confirmat l'error, l'ARA publica la fe d'errades en aquesta mateixa columna. Podeu fer-nos arribar les vostres esmenes a opinio@ara.cat.

DEBAT

CONSULTEU MÉS ARTICLES A L'ARA.CAT

Populista jo? Populista tu!

Trump? Populista! Macron? Populista! Marine Le Pen? Populista! Viktor Orbán? Populista! Putin? Populista! Puigdemont? Populista! Erdogan, Salvini, Chávez, Corbyn, Sanders, Pablo Iglesias, Albert Rivera, Pablo Casado, Pedro Sánchez, Evo Morales, Berlusconi, Eva Perón, Umberto Bossi, Sarah Palin, Alberto Fujimori... populistes!

En els darrers anys el terme *populisme* ha traspassat les fronteres de l'acadèmia per esdevenir un concepte de moda en l'esfera política. No és estrany que el 2017 el *Cambridge Dictionary* l'escollís paraula de l'any. Una de les definicions més corrents, popularitzada pel recent manual breu del politòleg holandès Cas Mudde, el descriu com la contraposició d'aquells que es reivindiquen com la veritable veu "d'un poble" que cada cop se sent més llunyà del poder exercit per unes "elits corruptes" que defensen els interessos materials d'aquells que *realment* governen.

Aquesta, però, no és ni de bon tros l'única definició del terme. Per a alguns l'adversari del *poble* no són només les elits governants, sinó el *sistema polític* en el seu conjunt. Per a altres no és aquest el tret distintiu sinó el seu *antipluralisme*, com per exemple per al politòleg alemany Jan-Werner Müller.

Per a la politòloga britànica Margaret Canovan, el populisme neix de la tensió entre les dues pulsions que caracteritzen la democràcia: la promesa de la redempció i la voluntat de pragmatisme. La redempció pretén la superació del conflicte, la resolució dels problemes i reptes de la societat. Ofereix, en definitiva, un horitzó emancipador als ciutadans a través del principi democràtic. El pragmatisme, en canvi, es pretén més realista i considera que la democràcia és més aviat una forma de gestionar el conflicte que no pas de resoldre'l, perquè és inherent a les societats humanes.

Acadèmics belgues com la politòloga Chantal Mouffe i l'historiador David van Reybrouck fins i tot consideren que el *populisme* té un potencial corrector per millorar la democràcia. En la seva visió no seria tant una qüestió de "nosaltres contra ells" com d'"el poble contra l'arrel dels problemes actuals de la societat". Com diu el politòleg grecobritànic Yannis Stavrakakis, pensar que pot ser una cosa o l'altra depèn de la definició que adoptem. Dins l'acadèmia, el debat sobre si cal trobar una definició de mínims que no en desvirtui l'ús –tot és populisme– ens re-

JOAN ESCULIES

HISTORIADOR

IVAN SERRANO

POLITÒLEG DE LA UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

met a altres casos de conceptes que han estat a punt de morir d'èxit.

Així, tal com Roger Griffin i Stanley Payne assenyalaven respecte al *feixisme*, caldria consensuar una definició de mínims, un denominador comú que ens permetés identificar-ne la forma, és a dir, una mena de *populisme* tipus o ideal com a punt de partida. Per contra, hi ha qui advoca per no utilitzar el mot perquè considera que ho significa tot i res alhora.

Podríem continuar. És evident, però, que el debat és encès. Per acabar-ho d'adobar, el populisme no es concep com una

ideologia sinó com una estratègia, un estil de fer política. ¿Característiques com la devoció al líder, un discurs comunicatiu directe amb solucions senzilles a problemes complexos, una relació propera entre el líder i el partit, una narrativa amb un adversari extern, l'antiimmigració, l'autoritarisme, una monopolització del concepte *poble* o *nació*, són prou generals per definir-lo?

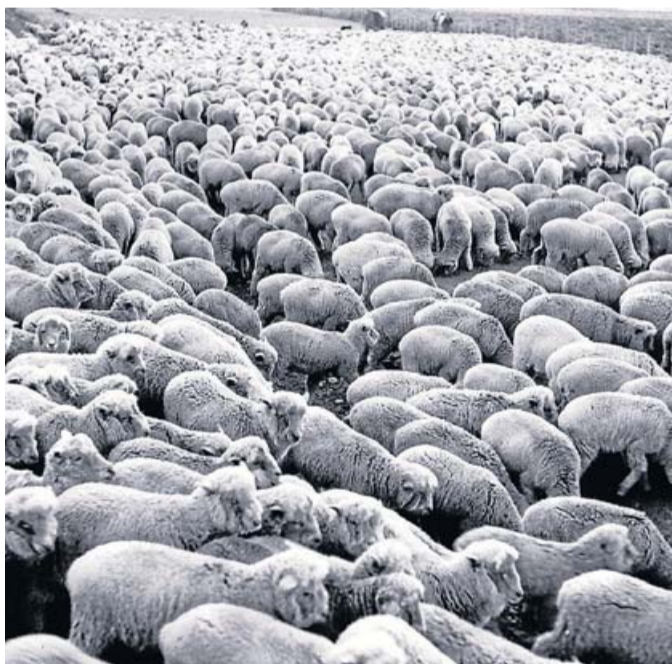
I és que la noció del terme ha projectat les seves pròpies ombres. Molts científics socials han caigut en la temptació de veure'l a tot arreu, des del totalitarisme dels anys 20 i 30 a la Llatinoamèrica de la segona part del segle XX, des dels lideratges que hem esmentat al principi als partits d'extrema dreta amb pulsions xenòfobes o als d'esquerra en països com, entre d'altres, Itàlia, Grècia o Espanya.

L'ús intensiu d'un terme acadèmic en l'esfera política no és un fenomen nou –només cal pensar en *feixisme*, *capital social* o *comunitats imaginades*–, però quan aquest ús és indiscriminat, no entenem res. Al contrari, sovint serveix més per definir a qui el fa servir per desqualificar l'adversari i donar l'aparença de guanyar una batalla política.

Quan cataloguem un líder o una formació política com a *populista* sovint projectem la imatge negativa que veiem en uns arquetips del nostre propi imaginari sobre algú altre. Si considerem que personatges com Trump o Salvini fan males polítiques –qui en fa de bones o dolentes és un debat obert en democràcia– etiquetar-los merament de populistes potser transmet la pàtina de mandatari nefast, però poca cosa més.

És possible que sigui una tasca hercúlia fer que en l'esfera política es faci un ús acurat de *populisme*. En canvi, des de l'esfera acadèmica i periodística hauríem de provar de cercar els mots justos per definir allò que volem dir, ser el màxim de precisos i explicar bé el contorn del tema que s'aborda. Utilitzem el terme, sí, però delimitem-ne l'abast. Així donarem claus a la ciutadania perquè es formi un judici crític, sense confondre-la amb una terminologia que ha esdevingut genèrica.

Per contra, fent-lo servir a tort i a dret contribuïrem a desenfocar la mirada sobre les causes que provoquen els desajustos socials, econòmics, polítics o mediambientals a què ens enfrontem. Etiquetar ens tranquil·litza, però només perquè ens dona la falsa percepció que comprem allò que assenyalam amb la nostra denúncia.

GETTY

Fent servir el terme 'populista' a tort i a dret contribuïrem a desenfocar la mirada sobre les causes que provoquen els desajustos actuals